

ژما جواهری پور

مدیریت بودجه

آیا در طول زندگی با این مشکل مواجه شده‌اید که پول کافی برای تأمین یکی از نیازهای خود نداشته باشید؟ شاید در آن لحظه به این موضوع فکر کرده باشید که: اگر کمی پس انداز داشتم، می‌توانستم کالای مورد نیازم را بخرم. اصولاً شما فردی ولخرج هستید یا حسابگر؟ چگونه بودجه خود را مدیریت می‌کنید؟ ممکن است این بودجه را از خانواده تأمین کنید و یا شاید شما هم از آن دسته نوجوانانی باشید که از کسب‌وکار کوچک خود شخصاً درآمد دارد. در هر صورت این مقاله شما را با اصول مدیریت بودجه و هزینه به کمک ابزار ریاضی آشنا خواهد کرد؟

مفهوم‌های پایه در مدیریت بودجه

پس انداز

پس انداز بخشی از درآمد است که صرف هزینه‌های جاری نمی‌شود. به عبارت دیگر، این پولی است که برای استفاده در آینده کنار گذاشته می‌شود و بلافاصله خرج نمی‌شود.

هزینه

به مبلغ پرداختی برای خرید هر کالا و خدمات هزینه گفته می‌شود که شامل هزینه منابع استفاده شده، زمان صرف شده و امکانات مصرف شده برای تولید هر کالا و خدمت است.

درآمد

درآمد به مجموع مبلغ‌هایی گفته می‌شود که هر فرد یا خانواده در یک دوره زمانی مشخص (معمولاً یک ماه یا یک سال) به دست می‌آورد.

با مثال‌های ریاضی مفهوم‌های بالا را بیشتر توضیح خواهیم داد.

اگر فردی حقوق ماهانه ۴ میلیون تومان، و همچنین درآمد اجاره‌ای ۱ میلیون تومان در ماه داشته باشد، درآمد ماهانه او به این شکل محاسبه می‌شود:

درآمد ماهانه = حقوق ماهانه + درآمد اجاره‌ای

$$4,000,000 + 1,000,000 = 5,000,000$$

تومان تومان تومان

در این مثال، درآمد ماهانه فرد ۵ میلیون تومان است که از دو منبع حقوق و اجاره به دست آمده است. درآمد می‌تواند از منابع متفاوتی حاصل شده باشد؛ مانند:

- حقوق و مزایای شغلی؛
- درآمدهای سرمایه‌ای مانند سود سهام، اجاره و بهره بانکی؛
- درآمدهای کسب‌وکار؛
- درآمدهای مکمل مانند کار پاره‌وقت یا انجام کارهای آزاد.

فرض کنید علی درآمد ماهانه ثابتی به مبلغ ۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان دارد. هزینه‌های ماهانه او شامل این موارد است:

۱. هزینه اجاره خانه: ۱,۰۰۰,۰۰۰ تومان
۲. هزینه خوراک و پوشاک: ۱,۰۰۰,۰۰۰ تومان
۳. هزینه حمل و نقل: ۱,۰۰۰,۰۰۰ تومان
۴. هزینه خدمات (آب، برق، گاز): ۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان
۵. هزینه بیمه و مالیات: ۱,۰۰۰,۰۰۰ تومان

بنابراین مجموع هزینه‌های ماهانه علی برابر است با:

$$1,000,000 + 1,000,000 + 1,000,000 + 3,000,000 + 1,000,000 = 7,000,000$$

تومان

حال درآمد ماهانه علی ۳,۰۰۰,۰۰۰ تومان است و هزینه‌های ماهانه او ۷,۰۰۰,۰۰۰ تومان. پس مقدار پس انداز ماهانه او چنین خواهد بود:

پس انداز = هزینه - درآمد

$$7,000,000 - 3,000,000 = 4,000,000$$

تومان

یعنی علی هر ماه می‌تواند ۴,۰۰۰,۰۰۰ تومان پس انداز کند.

اگر علی بخواهد این مقدار پس انداز را به مدت یک سال (۱۲ ماه) ادامه دهد، مجموع پس انداز او در پایان سال خواهد بود:

پس انداز سالانه = پس انداز ماهانه × تعداد ماه‌ها

$$4,000,000 \times 12 = 48,000,000$$

تومان

بنابراین، در این مثال علی می‌تواند در طول یک سال مبلغ ۴۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان پس انداز کند.

در بخش بعدی باید با دو مفهوم دیگر آشنا شوید: «نسبت پس انداز به درآمد» و «نسبت هزینه‌ها به درآمد»

مثال‌های ریاضی درآمد، هزینه، پس انداز

هزینه

پس انداز

درآمد

نسبت هزینه به درآمد

فرض کنید:

درآمد ماهانه شما: ۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان
هزینه‌های ماهانه شما: ۶,۵۰۰,۰۰۰ تومان
برای محاسبه نسبت هزینه‌ها به درآمد:
ابتدا محاسبه نسبت هزینه‌ها به درآمد:

$$\text{نسبت هزینه‌های ماهانه به درآمد ماهانه} = \frac{\text{هزینه‌های ماهانه}}{\text{درآمد ماهانه}}$$

$$\text{نسبت هزینه‌ها به درآمد} = \frac{۶,۵۰۰,۰۰۰}{۸,۰۰۰,۰۰۰} = ۰/۸۱۲۵ \text{ یا } ۸۱/۲۵\%$$

بنابراین در این مثال، نسبت هزینه‌ها به درآمد برابر با ۸۱/۲۵ درصد است.
یعنی از هر ۱۰۰ تومان درآمد ماهانه، ۸۱/۲۵ تومان صرف هزینه‌ها می‌شود.
این نسبت مهم است، زیرا نشان می‌دهد چه درصدی از درآمد صرف هزینه‌ها می‌شود. هرچه این نسبت پایین‌تر باشد، به معنای مدیریت بهتر هزینه‌ها و درآمد بیشتر است.

نسبت پس‌انداز به درآمد

فرض کنید:

درآمد ماهانه شما: ۶,۰۰۰,۰۰۰ تومان
هزینه‌های ماهانه شما: ۴,۵۰۰,۰۰۰ تومان
برای محاسبه نسبت پس‌انداز به درآمد:
۱. ابتدا محاسبه میزان پس‌انداز ماهانه:

$$\text{پس‌انداز ماهانه} = \text{درآمد ماهانه} - \text{هزینه‌های ماهانه}$$

$$\text{تومان } ۱,۵۰۰,۰۰۰ = ۶,۰۰۰,۰۰۰ - ۴,۵۰۰,۰۰۰$$

۲. سپس محاسبه نسبت پس‌انداز به درآمد:

$$\text{نسبت پس‌انداز به درآمد} = \frac{\text{پس‌انداز ماهانه}}{\text{درآمد ماهانه}}$$

$$\text{نسبت پس‌انداز به درآمد} = \frac{۱,۵۰۰,۰۰۰}{۶,۰۰۰,۰۰۰} = ۰/۲۵ \text{ یا } ۲۵\%$$

بنابراین در این مثال، نسبت پس‌انداز به درآمد برابر با ۲۵ درصد است.
یعنی از هر ۱۰۰ تومان درآمد ماهانه، ۲۵ تومان به عنوان پس‌انداز کنار گذاشته می‌شود. این نسبت مهم است زیرا نشان می‌دهد چه درصدی از درآمد پس‌انداز می‌شود. هرچه این نسبت بالاتر باشد، به معنای پس‌انداز بیشتر و مدیریت بهتر مالی است.
در مقاله حاضر با مفاهیم کلیدی در مدیریت بودجه آشنایی پیدا کردید. برای اینکه بتوانید از نتایج محاسبه‌ها استفاده کنید، به نکته‌های زیر توجه کنید:

- نیازهای ضروری و خواسته‌های خود را تشخیص دهید.
- هدف‌های مالی کوتاه‌مدت و بلندمدتی برای خود تعیین کنید.
- بودجه شخصی خود را متناسب با هدف‌هایتان اختصاص دهید.
- بین هزینه‌ها و پس‌انداز تعادل برقرار کنید.